

УДК 82(091): 821.161.2

DOI: 10.31471/2304-7402-2019-2(54)-256-264

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ ОПРИШКІВСТВА У ПЕРШІЙ РЕДАКЦІЇ ПОВІСТІ ГНАТА ХОТКЕВИЧА “КАМІННА ДУШЯ”: ФОЛЬКЛЬОРНИЙ ЗРІЗ

М. М. Васильчук

*Коломийський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;
кафедра філології; м. Коломия, вул. Миколи Лисенка, 8;
тел. +380 (3433) 2-46-60; e-mail: mykolavasylchuk@ukr.net*

У статті розглянуто особливості художнього відтворення опришківства у першій редакції повісті Гната Хоткевича «Камінна душа» (1911 р.). Проаналізовано рівень засвоєння автором історичного та фольклорного матеріалу про опришка Марусяка й перенесення його у художній текст. Розкрито майстерність автора, який, виходячи з конкретних фактів та історичного матеріалу, зумів вибудувати цікавий сюжет; наповнив текст внутрішніми конфліктами і колізіями, які «рухають» дію твору.

***Ключові слова:** видання, редакція, повість, текст, сюжет, переказ, легенда, автор, фольклоризація, опришки, гуцули.*

Постановка проблеми. Гнат Хоткевич (1877–1938), уродженець Харкова, впродовж 1906–1912 рр. постійно жив у селі Криворівні на Гуцульщині. Глибоке проникнення в історію краю, особливості побуту горян, занурення в гуцульські фольклор та етнографію сприяли появі вартісних художніх текстів, найпомітнішим з яких є повість «Камінна душа» (Чернівці: 3 друк. тов. «Руска рада», 1911) [7]. Творчість цього автора перебуває у полі зору науковців тривалий час. Однак донині нез’ясованими залишалися багато моментів. Слід відзначити, що переважна більшість дослідників вивчали текст за редакцією 1932 р., в якій автор в умовах радянської дійсності зробив скорочення і виправлення загалом у восьми розділах повісті [8, с. 584]. Та й тлумачення в творі опришківства, яке здійснювалося в контексті поширених в радянську добу риторики й оцінок, не завжди йшло на користь об’єктивному сприйняттю цього тексту. Тому вкрай важливим є (не вдаючись у текстологічне зіставлення обох редакцій повісті) відчитати, яким опришківство Гнатові Хоткевичу бачилося на початку ХХ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість Гната Хоткевича достатньо непогано розроблена науковцями. Класичними стали літературознавчі дослідження Олекси Засенка [3] та Федора Погребенника [6]. Загалом же бібліографія публікацій, у яких автори ведуть мову

про повість «Камінна душа», досить велика [10]. З найновіших видань – монографія Руслана Марківа про фольклоризм в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ століття (2013) [4].

Постановка мети. Метою цієї статті є показати, базуючись на першодруці повісті «Камінна душа» (1911 р.), як Гнат Хоткевич у художньому тексті відтворив власне розуміння витоків, суті та значення опришківства як з'яви історичної та фольклорної.

Виклад основного матеріалу. Повість Гната Хоткевича «Камінна душа» (у пізнішій редакції – «Камінна душа») тематично розпадається на дві складові: етнографічно-фольклорну (життя, побут, вірування мешканців гір) та – історичну (показ опришківства, його суті та генези). Причому ці складові в тексті йдуть послідовно, а не інтегровані одна в одну.

Про Марусяка Гнат Хоткевич пише не як про сучасника, а як про людину з минулого. У повісті, написаній на початку століття ХХ-го, автор відтворив події першої третини ХІХ століття. Саме в цей час жили і діяли опришок Марусяк, мандатом Герлічка, старший стрілець Юріштан. Письменникові не треба було робити історичну реконструкцію тієї епохи, бо за не ціле століття на Гуцульщині нічого не змінилося. Матеріал Хоткевич мав перед очима.

Опришок Марусяк – постать історична. Однак, з плином часу вона розмилася, обросла низкою народно-поетичних деталей, які утруднюють відтворення реальних фактів з біографії. І тут довіряти слід передусім його сучасникам. Більшість авторів сходяться на тому, що Марусяк був вихідцем із села Космача. Літописець Петро Ступницький у своїй хроніці з життя Гуцульщини під 1817 р. записав: «Появилися шайки в горах, розбойників: славні Бойчуки, Марусяк з Космача, Мосорук ватажок з Прокурави, Штолюк з Жаб'я і Куделюк з Черемоша, Яким'як з Вербівця, Матковський шляхтич з Черемхова» [9].

Михайло Білоус (1900) зазначає, що опришківський ватажок Марусяк називався Іваном (у Гната Хоткевича – Дмитро) і став відомим близько 1800 р. Він був «родом з Космача Великого, син Марусі зведениці» [1, с. 55]. Служив Марусяк у газди Івана Бойка в селі Яблониці над Прутом. Пастушив худобу, корчував ліс, а господар «їсти скупко давав і еще за мале ухибленне побивав его. Марусяк, чуючи свою кривду, покинув службу і пішов в опришки» [1, с. 55–56]. Дослідник опришківського руху Володимир Грабовецький зазначає: «ватажок Марусяк був чесним і справедливим, діяв у Галичині й на Угорщині. Джерела свідчать, що за спробу зневажити дівчину він стратив на смерть одного із своїх опришків. У 1814 р. власті оголосили в пресі розшук Марусяка та Деленчука, чи Ледзюка, які втекли з кутської в'язниці» [2, с. 133].

Фольклор Гуцульщини багатий на пісні, перекази, легенди про Марусяка. Перші записи опублікував Яків Головацький у першому томі збірки «Народные песни Галицкой и Угорской Руси» (1878). Тут міс-

тється текст пісні «Марусяк і попадая», варіант якого досить близький до тексту, що ліг в основу повісті Гната Хоткевича. Федір Погребенник вказує на збірку Головацького як на джерело, з якого Гнат Хоткевич «використав деякі сюжетні мотиви народної пісні «Павло Марусяк і попадая» [6, с. 21].

Історичні перекази як місце народження Марусяка, крім Космача, подають ще й село Білоберезку. Можливо, там він народився, а жив у Космачі. У переказах також уточнюється, що його справжнє прізвище було Пилип'юк, а Марусяк – прізвисько (син вдови Марусі). Загалом з цих фольклорних текстів вимальовується доля людини, яку рекрутували до війська і яка втекла й стала опришком (інший варіант – був слугою і після знущань господаря пішов в опришки). Одним з прикметних вчинків опришка стало те, що він закохався у попадю, яка втекла з ним у гори. Розв'язка історії подається різна: страта Марусяка в Ланчині, повішання у Чернівцях, втеча у Волощину. Сталим тут є мотив втечі попаді з опришком.

З багатого фольклорного матеріалу про Марусяка Гнат Хоткевич вибрав лише окремі елементи, аби ввести їх у свій художній текст. Автор зумів талановито переплести в єдиному творі і фольклор регіону, й історичні факти, і власне поетичне бачення. Тому цілком обґрунтовано Федір Погребенник написав: «За глибиною проникнення в життя і психологію гуцулів, зокрема ж за правдивістю відображення багатьох сторін їхнього побуту і звичаїв, за майстерністю відтворення картин неповторної карпатської природи, повість «Камінна душа» є безперечно видатним твором Г. Хоткевича» [6, с. 21].

Марусяк у Хоткевича – виходець із села Стебни. Письменник ставить свого героя в складні життєві умови, які врешті й приводять його в опришки: Дмитра, закоханого у сироту Катерину, торкається рекрутчина. Це – одне з лих, принесених у гори зайшлими людьми. Опришківство Марусяка вписано у контекст внутрішніх родинних конфліктів та конфлікту між автохтонами і зайшлими людьми. Хоткевич глибоко проникає у внутрішній світ гуцула. Він у повісті аналізує, наскільки гуцули віддані своїм горам, як вони ставляться до перспективи розлуки з рідним краєм. Розлука/рекрутчина принесена на Гуцульщину чужими людьми. Єдиним рятунком від неї була втеча. Ті, кого зловили і забирали до війська, часто обирали дезертирство. Письменник досить точно й правдиво з історичного погляду виводить причини появи опришків, спровокованої самою владою. Коли «ставав легінь жовнерочком – тікав при першій же можливості і ставав «дезентиром». От з тих дезертирів і рекрутувалися опришки. Відірваному від усього рідного, загнаному, затравленому легіникові була одна дорога – в опришки. [...] Починав нараз відчувати всенародне гуцульське горе і ставав местником народних терпінь, а вже на сім ґрунті виростало все: і геройство, і розбійництво, і знамено правди, і неоправдана сваволя» [7, с. 105].

Бранку до війська Хоткевич передає як щось близьке за своїм змістом до нападу ворога. Так само, як колись гуцули сигналізували про чужинців (татарів), так само тепер повідомляють про інших чужинців (цісарських слуг): «горами, відбиваючися гремливою луною від верхів, проноситься крик: «Берут! Уже ади берут!»... Все молоде, сильне, почувши сей остерігаючий гомін, летіло стрімголов у ліси, у дебри, залазило в печери, під каміне, лізло на високі смереки» [7, с. 106]. Хоткевич також показує, як поводитись представники влади, які шукали за втікачами. Знущання над батьками втікача, брязкання кайданів, крики. Письменник цим давав зрозуміти читачеві, наскільки чужими були зайшли люди для гуцулів і – наскільки гуцули як люди були чужими зайшлим.

Художнім втіленням зайшлих людей у повісті Гната Хоткевича «Камінна душа» є мандатом Гердлічка (Гнат Хоткевич це прізвище пише Гердлічка, а історик Володимир Грабовецький – Герлічка; в цитатах залишаємо два варіанти написання). Цей персонаж присутній і в гуцульському фольклорі, й у творах Станіслава Вінценза, Романа Іваничука, Ростислава-Романа Єндика. Гердлічка – історична особа. «Загони гірських стрільців очолювали переважно уповноважені державних маєтків, так звані мандатори. Особливою жорстокістю і лютістю у 1829–1840 рр. відзначилися згаданий устеріцький мандатом Герлічка і його помічник Юриштан. [...] У с. Устеріках під будинком, де урядував Герлічка, знаходилися великі пивниці-катівні, так звані катуші; тут катували і вбивали всіх спійманих опришків і підозрілих у зв'язках з опришками селян» [2, с. 120]. Це свідчення історика, знавця Гуцульщини й опришківського руху Володимира Грабовецького. Але й сам Гнат Хоткевич про цю особу залишив ще один художній текст – оповідання «За Юріштаном» [8, с. 466–490], в якому розкриває обставини життя і побуту Юріштана та Гердлічки на Гуцульщині. Текст оповідання містить багато історичних деталей, отож різниться від художньо модифікованих образів цих персонажів у повісті «Камінна душа».

Гердлічка – представник нових часів, людина, яка уособлює вкорінення у гуцульських горах дисгармонії і насилля. В «Камінній душі» Гнат Хоткевич пише, що найперше Гердлічка в Устеріках почав будувати новий величезний картуш (в'язницю). Автор, акумулюючи зібрану інформацію, малює морально-психологічний портрет цього ката гуцулів: «Се вже було щось страшне. Се вже були наслідки якихось важких ненормальностей і дефектів організму в цілм ряді попередніх поколінь. Фантазія сего чоловіка щодо вигадування всіляких мук була невичерпною. Він перший вигадав і навчив Юрішка карати людей «остатним огнивом», мукою, котрої гуцули не можуть забути й по сей день, говорючи як страшне закляте. «Побило би те востатне вогниво Юрішкове!» [7, с. 139]. Фізичні покари Гердлічки Гнат Хоткевич описує на підставі історичних і фольклорних переказів. Причому, особливу лють у Гердліч-

ки викликає освічена людина: покарано гуцула лише за те, що прочитав своєму знайомому на його прохання текст контракту.

Поряд з Гердлічкою з'являється й інший персонаж – отаман пушкарів Юра Павлюччука Тихонюкового, або Юріштан. Він також мав свого реального прототипа. У Гната Хоткевича Юріштан – це гуцул-перекинчик, який пішов на службу чужинцеві. Засватавши Катерину, кохану Марусяка, він і весілля влаштовує таке бучне, як ні в кого. Тут маємо показ Гнатом Хоткевичем розтлінного впливу нових часів на традиційний спосіб життя і побуту гуцулів. Подібний опис весілля на Гуцульщині (у 1930-х рр. шлюб брали польський поліцейський і гуцулка, розділ «Панське весілля») змалювала у своїй повісті «Над бистрим Черемошем» (1960-і) Марія Остромира [5]. Там також акцентовано на демонстрації багатства, яке, однак, не могло приховати нерівності шлюбу і несумісності молодих.

У повісті письменник постійно наголошує на еросі як складовій світогляду і побуту гуцулів. На цьому автор акцентує увагу під час розповіді про весілля пушкарського отамана Юріштана. Тобто, як несправедно було закручено цей шлюб, так, за Хоткевичем, несправедно він і відбувався. «Непомітно виходили за хату. Короткі шепти, обійми, моцні, давучі поцілунки. Скакали потім через воринє, вломлюючи ся в кущі, і безумствували, скрипіли зубами, а потім, вдоволивши ся, шепотіли кілька хвиль і тоді лиш помічали, що хтось іще шепочеть ся за сусіднім кущем. [...] Празник фаллуса відбував ся в сю темну весільну ніч, празник великого інстинкта розмноження!» [7, с. 120]. З цього приводу висловився літературознавець Олекса Засенко (1981), який зауважив, що ідейно-естетичний рівень повісті знижують «некритичне, а часом і об'єктивістсько-апологетичне ставлення автора до звичаїв, вірувань і забобонів, а подекуди й просто аморальних явищ у місцевому побуті» [2, с. 8].

В епізоді зустрічі Марусяка з Карпатами після втечі з війська автор поетизує смереки як символи гір, які, ніби люди, мають особливий характер, суголосний Гуцульщині. Смереки – це ніби захисний мур Карпат. Він підмічає таку деталь, яка свідчить про згуртування лісу, а заодно є й прозорим натяком на приховану силу громади: «Коли й умре котра з них, переживши п'ять століть – не дають їй упасти, не дозволяють ослабити ряди. Підставляють плечі, обхоплюють руками і держать» [7, с. 127]. Подібний опис вікового лісу на Гуцульщині знаходимо й у Станіслава Вінченза.

У романтично наснажену картину розгортається опис втечі Марусі з дому. Тут герої – Маруся і Марусяк – наділені рисами демонологічних істот: «Маруся попадала знова в сідло і тоді реготала. Реготала, мов русалка лісова, що заплуталася в гілках» [7, с. 170]. У сцені втечі закоханих відтворено шалений ритм, який зливається з торжеством відчуття свободи – герої змогли переступити якісь канони, звільнитися від них.

Реалії гірські тут слугують письменникові тлом, на якому розгортається втеча. Гуцульщина присутня на рівні рельєфу, який виступає у вигляді гір і полонин, плаїв, далекого Черемошу; правдивої гуцульської мови Марусяка і вдаваної – Марусі. Тут міститься поетично наснажений опис гірської природи, цікавої своїми деталями.

Про Довбуша Хоткевич оповідає через Ючика Неклопотану Голову. Однак це не пряма мова Юрчика, а її авторська інтерпретація: «Довбуш! Слава опришківства і всеї Гуцульщини! Довбуш – ідеал легінський, безсмертний герой, котрого старався наслідувати кождий з чорних хлопців, як умів [...]. Бо Довбуш не лице, Довбуш – нарід» [7, с. 190]. Здається, тут Хоткевич тільки придивлявся до цього образу, ошадливо використовуючи матеріал, який приберігав для повісті «Довбуш». Тому ватажок опришків – це лише спогад, ідеал, а не персонаж твору.

У повісті показано поступове протверезіння Марусі з любовного шалу і переосмислення тієї ситуації, в яку вона потрапила. Відіграє тут роль оповідь жиб'ївської газдині про жорстокість опришків у поведженні з тими, кого грабували. Письменник навмисне вводить у твір натуралістичні сцени, якими рясніло збійницьке ремесло. Все це, разом з цинічним ставленням опришків до зваблених ними жінок, остаточно покликане розкрити очі Марусі на свою долю. Щоби геть розвіяти романтичний серпанок над опришківством, Гнат Хоткевич вводить оповідь гуцулки з Жаб'я про зимовий побут опришків: «Оден у катуші сидит, шибениці чкає, другий гонит світами, біда го знає куда, стає на службу у йкогос газди та й служить; а шейкий залегат у зимовнику дес. Наб'є собі туда буджениций, бриндзі за-літа та й сидит, каліцьку ватрочьку кладет аби нипизначно було дуже» [7, с. 215]. У цьому епізоді показано животіння деградованих людей, які опинилися поза законом і поза суспільством.

Письменник, виходячи з сюжету повісті, намагається відкрити особливості світогляду гуцулів, їхньої поведінки, моральних засад, психології. Стривоживши владу активізацією своєї діяльності, Марусяк, не ховається, а навпаки – шукає пригод. Хоткевич навіть пояснює, чому для прощальної гулянки Марусяк обирає село Ясенів, що сусідить з Криворівнею, а не якусь глухішу і безпечнішу закутину Гуцульщини. «Треба ж пороскошуватися, показатися перед світом в усій своїй красі, блеснути шитвом киптарів, богацтвом ременів, сипнути сороківцями, щоб дзвеніло, дий його кату! І показати, що нікого й нічого на світі не боїшся» [7, с. 226].

Відтворено в повісті атмосферу корчми на Гуцульщині, типового закладу громадського харчування того часу. Яскраво змальовано наростання конфлікту між Марусяком і чоловіком його коханки Срібнарчуком. Бійка із захопливого видовища поступово переростає у трагедію – вбивство Срібнарчука. Опришківський ватажок Марусяк показаний письменником як звичайний розбійник, а не як месник за людські крив-

ди. Досягає письменник цього за допомогою епізоду, в якому викриває небажання опришка відплатити Юріштанові за знущання над хлопчиком; той потрапив до картушу за виконання коломиенок про опришків. Хоткевич тут ще раз показує, наскільки різнилося справжнє опришківство від того гаданого образу народних месників, який був створений головним чином народною уявою і жертвою якого став підліток.

Гуцул-опришок показаний Хоткевичем не лише твердим, безрозсудним, але й здатним до філософського осмислення світу і ролі в ній людини. Тобто автор сприймав людей не однобоко, а як складні, багатогранні натури. Вималювано епізод притчевого характеру, в якому опришок скидає камінь з гори і стежить за тим, як він летить, вдаряється об скелю і розбивається. Так наочно Марусяк демонструє попаді свій шлях: він летить, як той камінь, і зупинити його не можна – лише вбити.

Погрози Марусяка на адресу Юріштана демонструють, за задумом Хоткевича, безвихідь людини, яка опинилася в тяжких умовах і стала їх заручником. Спусковим механізмом, який скинув камінь долі Марусяка (і багатьох інших), був вплив чужих людей: втікаючи від служби цісареві, він тим самим ставив себе поза законом, прирікаючи на постійну небезпеку. Звідси і вся ота ворожнеча, представником якої виступає і Гердлічка, й особливо Юріштан. Опришки й пушкарі – складові одного механізму, дві половини жорен, які взаємодіють між собою, ведучи героїв до знищення.

Проникнення у світ психології гуцулів дає змогу моделювати в повісті причини різноманітних ситуацій. Хоткевич розглядає/розплутує клубок проблем, які рухають конфлікт повісті. Його механізм розкрито в епізоді зі зневаженням Катерини Марусяком і помстою Юріштана своїй дружині Катерині: «Оден з-за мене у вопришки пишов, а другий – страховишем люцким, головоїдом си зробив...» [7, с. 324]. Тобто двоє гуцулів-легінів стають світоглядними супротивниками (один опришок, інший – полкоє за ним). Врешті, у жертву перетворюється і та, через яку все це почалося, – Катерина. Жінка приречена жити з нелюбом Юріштаном, тоді як коханий Марусяк ні діями, ні мораллю не відрізняється від супротивника. Це – справжня гуцульська трагедія, яка своїм драматизмом пересилує мотив втечі попаді з опришком.

Наприкінці повісті викладено історію Марусяка і Мочернака. Розповідь про те, як Мочернак обдурив опришка Марусяка, має характер притчі. Власне, історія із золотом Довбуша спочатку схожа на фольклорний текст. У печері сховано шкіряний бордюг (мішок) із золотими монетами. Щоби забрати золото, сховане в ньому, бордюг треба спочатку наповнити. Лише тоді чари зникнуть і золото вдасться винести з печери. Однак, все це виявляється вигадкою Мочернака, який скористався легковірністю і жадобою до наживи Марусяка. Опришок Марусяк грабував і вбивав, а Мочернак хитрістю забрав плоди його кривавої і небезпечної праці. Тут маємо фольклорний мотив, відомий як підміна нечистим ко-

штовних предметів на непотріб (золото Мочернак замінив битим череп'ям). Нині важко сказати, чи Гнат Хоткевич використав цей фольклорний мотив, впливши туди своїх героїв, чи запозичив уже готовий переказ, у якому злилися два мотиви – давній (підміна нечистим коштовних предметів) і новий (обдурювання опришка). Загалом же це служить своєрідною «мораллю» в повісті: нечесно набуте багатство користі не приносить.

Висновки. У Хоткевича опришківство – страшне в своїй правді. Переказ історій про злочини розбійників, натуралістичні подробиці, описи мук і тортур – все це пізнавальні, історично достовірні деталі повісті «Камінна душа», але, на відміну від Михайла Коцюбинського, не поетичні. Тому ми «Тіні забутих предків» Коцюбинського (вперше надруковано в той самий час – 1912 р.) сприймаємо як елегію, поетичне осмислення Гуцульщини, а повість Гната Хоткевича – як поетизований текст, позначений фольклорністю, достовірністю і натуралізмом. Звісно, не можна казати, що якийсь текст кращий чи талановитіший – тут два різні рівні бачення Гуцульщини, різні ракурси і способи її відтворення. Гнат Хоткевич, глибше вивчивши цей регіон, створив відповідно й глибший за своїм проникненням у тему твір. Однак, саме це проникнення має в собі деякі ознаки «жовтизни» (показ розгульного життя гуцулів), які сусідять зі справді народнопоетичними елементами. Це – дві різні Гуцульщини, описані двома різними авторами, кожен з яких мав своє художнє завдання і зумів його добре виконати. Гнат Хоткевич на час написання повісті «Камінна душа» не сприймав увесь опришківський рух як антифеодалну боротьбу, а вважав його звичайним розбоєм, представленим у творі з двох точок зору – романтичної і реалістичної.

Література

1. Білоус М. Напади опришків // Кучурак А. Олекса Довбуш слашний ватажко опришков. Коломия: Черенками і накладом М. Білоуса, 1909. С. 33–63.
2. Грабовецький В. Гуцульщина XIII–XIX ст.: історичний нарис. Львів: Вища школа, 1982. 152 с.
3. Засенко О. Гнат Хоткевич і його повість «Камінна душа» // Хоткевич Г. Камінна душа: повість. Київ: Дніпро, 1981. С. 3–14.
4. Марків Р. Фольклор і література: форми діалогу (Фольклоризм в українській літературі кінця XIX – початку XX століття): монографія. Львів: ПАІС, 2013. 292 с.
5. Остромира М. Над бистрим Черемошем: повість / передм. Ігоря Пеліпейка. Косів: Писаний Камінь, 2005. 296 с.
6. Погребенник Ф. Гнат Хоткевич // Хоткевич Г. Твори в двох томах / упоряд., підгот. текстів, вст. ст. Ф. Погребенника. Київ: Дніпро, 1966. Т. 1. С. 5–31.

7. Хоткевич Г. Камінна душа: повість. Чернівці: З друк. тов. «Руска Рада», під зарядом Івана Захарка, 1911. 376 с.
8. Хоткевич Г. Твори в двох томах / упоряд., підгот. текстів та приміт. Ф. Погребенника. Київ: Дніпро, 1966. Т. 2. 604 с.
9. [Ступницький П.]. Памятникъ списаний іереєм Петромъ Ступницькимъ – Парохоомъ в Брустурахъ [Автограф, 1 с.] // Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського в Коломиї (Реєстр. № 2967а).
10. Гнат Мартинович Хоткевич (1877–1938). Бібліографічний покажчик / Складачі: Ганна Єрофєєва, Тетяна Бахмет. Харків, 1994.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 17.11.2018 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором Хоробом С.І.*

**PECULIARITIES OF ARTISTIC REPRODUCTION
OF OPRYSHKIVSTVO* IN THE FIRST EDITORY
OF THE NARRATIVE OF GNAT KHOTKEYVCH
“STONE SOUL”: FOLKLORE SECTION**

M. M. Vasylchuk

*Kolomyia Educational-Scientific Institute of the State Higher Educational
Institution Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
Department of Philology; 8, Mykola Lysenko Str., Kolomyia;
tel. +380 (3433) 2-46-60; e-mail: mykolavasylichuk@ukr.net*

The article deals with the peculiarities of the artistic reproduction of opryshkivstvo in the first edition of the narrative of Gnat Khotkevych «Stone Soul» (1911). The level of assimilation by the author of the historical and folk material about opryshko Marusyak and its transfer to the artistic text. The skill of the author is revealed, which, based on the concrete facts and historical material, managed to construct an interesting plot; filled the text with internal conflicts and collisions that "move" the action of the work.

Key words: *edition, version, narrative, text, plot, retelling, legend, author, folklorization, opryshky, gutsuls, Marusyak, Gerdlichka.*

* People's Liberation struggle in Galicia, Transcarpathia and Bukovyna against feudal oppression in the second half of the sixteenth and first half of the nineteenth century.